

# Sokaktakiler, Yazılı Basın ve Damgalama\*

- Dr. Servet AKER\*\*
- Prof. Dr. Cihad DÜNDAR\*\*\*
- Prof. Dr. Yıldız PEKŞEN\*\*\*

## Özet

Bu çalışmada; ülke genelinde günlük yayınlanan gazetelerde, sokak çocukları ve sokakta çalışan çocuklar ile ilgili haberlerin değerlendirilmesi ve gazetelerin bu çocuklara yönelik tavırlarının saptanması amaçlanmıştır.

Çalışma kapsamında, 19 Mayıs Üniversitesi Merkez Kütüphanesi ve Ankara Milli Kütüphanesi'nde, 18 gazetenin Kasım 2004'e ait bir aylık nüshaları ekleriyle birlikte araştırmacılar tarafından taranmıştır.

Gazetelerde, sokaktakilerle ilgili %83.7'si haber nitelikli, toplam 167 yazı saptanmıştır. Haber nitelikli yazılar içinde, adli haberlerin oranı %40.3'dür. Sokaktakilerin en sık madde bağımlılığı (%44.3) ile tanımlandığı, güneydoğudan göçün (%18.0) en sık neden olarak gösterildiği görülmektedir. Yazıların %24.0'ünde soruna çözüm bulunması gerektiği ifade edilmekte, sokaktakilerin hedef gösterilmemesi gerektiği ise ancak %0.6 yazıda kendine yer bulmaktadır.

Yazılı basın; sokaktakileri etiketlemeden, gerçekçi çözüm önerilerinin tartışmalarına sayfalarını açarak, toplum desteğinin sağlanmasına ve çözüm yollarının aydınlatılmasına yardımcı olması gerektiği düşünülmektedir.

**Anahtar kelimeler:** Sokak çocukları, sokakta çalışan çocuklar, yazılı basın, gazete, damgalama

## Abstract

### Street and Working Children, Written Press and Stigmatisation

This study, aimed to evaluate the news' about street and working children in daily newspapers around the country and determine the newspapers mode towards street and working children.

In this study, 18 daily newspapers belonging to November 2004 at 19 Mayıs University Library and Ankara National Library were searched for the news' about street and working children, and their mode towards the street and working children was tried to be determined.

Of the 167 texts, 83.7% were in news characters and 40.3% were judicial news. It was seen that, street and working children were most frequently described as substance user (44.3%) and the most frequently reason was migration from the southeast of the country (48.0%). While, it was mentioned that a solution is needed for street and working children, only in 6.0% of them stressed that street children should not be seen as a target in the society.

It's thought that written press should open their pages to discuss the realistic solutions for street and working children and try to attract the public attention on this subject without labelling the children.

**Key Words:** Street children, street working children, written press, newspapers, stigmatisation

\*\* Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD. Uzmanlık Öğrencisi.

\*\*\* Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD. Öğretim Üyesi.

\* IV. Ulusal Sokakta Çalıştırılan ve Yaşayan Çocuklar Sempozyumu'nda ( 16-17 Mayıs 2005 - Kırkkale) Poster Bildiri Olarak Sunulmuştur.

## Giriş

Sokak çocukları ile ilgili çalışmalarda, gerçek sokak çocuklarıyla, sokakta çalışan, gece olduğunda ailesinin yanına dönen çocukların ayırımı yapabilmek ve bir tanıma oturabilmek her zaman kolay değildir.

1980'li yılların başında sokak çocukları, “gerçek evleri ailelerinin yanı olmaktan çok sokak olan, sorumlu yetişkinlerden herhangi bir koruma, denetleme ve yönlendirme almayan çocuklar” olarak tanımlanmıştır. UNICEF 1980'li yılların sonuna doğru deneyimlerinden yararlanarak “sokaktaki çocuklar” ve “sokağın çocukları” şeklinde bir ayrıma gitmiştir<sup>1</sup>.

Sokaktaki çocuklar, ailesinden giderek daha az destek alan, ailenin geçim sorumluluğunu sokaklarda, pazarlarda çalışarak paylaşmak zorunda kalan çocuklardır. Bu çocuklar için, yaşadıkları evler, oyun, kültürel faaliyet ve günlük yaşam mekanları olmaktan çıkmıştır. Sokaklar bu çocukların günlük faaliyetlerde buldukları mekanlara dönüşmüş olsa da, çoğu akşam evlerine dönmektedirler. Aile ilişkileri bir yandan bozuluyor olsa da, hala kesin olarak evlerine bağlıdırlar ve yaşamı hala ailelerinin bakış açısından görmeye devam ederler<sup>1</sup>.

Sokağın çocukları, günlük geçimlerinin mücadelesini, ailelerinden hiçbir destek almaksızın, yalnız başlarına veren daha küçük bir gruptur. Evle olan bağlantıları kopmuştur, tümüyle ailesizdirler<sup>1</sup>.

“Sokak çocukları”, “sokaktaki” ve “sokağın” derken anlatılmak istenen her zaman açık değildir. Ülkelere, bölgelere, kültürel yapıya hatta kişilere göre bu sözcüklere yüklenen anlamlar farklılıklar taşıyabilmektedir<sup>1</sup>.

Bu çalışmada, “sokaktakiler” sözcüğü hem sokaktaki çocukları, hem de sokağın çocuklarını kapsayacak bir anlayışı tanımlamak için kullanılmıştır.

1980'li yıllarda, yapılan ilk araştırmalar, dünyada 80 ila 100 milyon sokak çocuğu bulunduğunu öne sürmektedir. Sokak çocukları normal çocuk nüfusunun, Meksiko City’de %9’unu, Bangladeş’te %7’sini oluşturmaktadır. UNICEF raporuna göre, yine, tüm dünyada, ailesiyle bağlarını koparmış ve bir barınağa gereksinim duyan çocukların tüm dünya çocuk nüfusuna oranı, % 5 ilâ 10 arasındadır. Kalabalık nüfusuyla Hindistan’da sorun, kültürel faktörlerin de etkisiyle geniş boyutlara ulaşmış bulunmaktadır. Afrika’da so-

kak çocukları sorunu yeni başlamasına rağmen, çocuk sayısının da hızla arttığı görülmektedir. Endüstrileşmiş ülkelerde de durum pek farklı değildir<sup>2</sup>.

Ülkemizde yaşanan ekonomik ve kültürel değişim, pek çok sorunla birlikte, sokakta yaşayan ve çalışan çocuk sorununun da gündeme gelmesine neden olmuştur. Ülkemizde de, sokak çocukları, sokakta çalışan, sokakta yaşayan, dilenen ve madde bağımlısı olan çocuklar olarak alt gruplar oluşturmaktadır. Zamanla gruplar arasında geçişler ve kesişmeler görülmektedir.

Ülkemizde, sokakta yaşayan veya çalıştırılan çocukların 2003 yılı Haziran ayı sonu itibariyle, toplam 23 872 olduğu belirtilmektedir<sup>3</sup>. Ancak bu sayı sadece kolluk kuvvetleri kayıtlarına geçmiş vakaları kapsamaktadır. Devlet İstatistik Enstitüsü’nün; çocuk nüfusunun genel nüfusa oranı, gecekonduarda yaşayan çocuk sayıları, büyük kentlerin gecekonduarında yaşayan çocuk sayıları gibi veriler göz önüne alındığında, İstanbul’da 625 000 çocuğun, sokak çocuğu olma riskiyle karşı karşıya olduğundan bahsedilmektedir<sup>3</sup>.

Sorun, dünyanın hemen her yerinde benzerlik göstermektedir. Gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerde farklı nedenlerle çocuklar sokaklarda yaşamakta ya da çalışmaktadırlar. Gelişmiş ülkelerde sayının azalması sosyal kurumların katkısına, bu konuda hizmet veren kurumların artmasına ve katkısına bağlanmaktadır.

Damgalama, sözcük olarak “yara, iz, işaret” anlamına gelmekle birlikte, daha çok “kara leke” anlamında kullanılmaktadır. Damga, bir kişi ya da grup için utandırılması gereken bir durumun varlığı ya da normal dışı olarak, kabul edilemezliğin belirtisi olarak değerlendirilmektedir. Damgalama ile, damgalanan kişi ya da grubun farklı olduğu vurgulanır ve bu farklılık nedeniyle de damgalı kişilere bir çok olumsuz özellik atfedilir. Önce damgalanan ve ardından tüm olumsuzlukların atfedildiği bu kişiler daha sonra toplumdaki uzaklaştırılır, yalıtılır, yok edilmek için çaba gösterilir ya da yok olması için kendi haline bırakılır. Damgalamanın amacı ve sonucu ayırmak ve dışlamaktır. Damgalama, etiketleme ile başlamakta, ayırmacılık ve dışlama ile sonlanmaktadır. Etiketleme olduğunda, etiketlenen kişinin kimliği ve özellikleri artık çok da önemli değildir. Toplum, etiketlenen bireyi

gerçek kimliği ve gerçek davranışlarından bağımsız olarak algılar ve tutumlarını buna göre düzenler<sup>4</sup>.

Becker'a göre, toplumsal gruplar, oluşturdukları kurallara uymayanları dışarıdakiler olarak etiketler ve sapmayı yaratırlar. Gruplara ait kurallar, grup için uygun olan davranışı tanımlamaktadır ve bu kurallara uyulmaması bu kişiyi dışarıdaki yapmaya yetmektedir. Gruplara ait kurallar oluşturulurken, güce sahip olan kişilerin kararları belirleyicidir, ancak yine de kurallar grupla birlikte oluşturulur. Sonuçta sapma, kişilerin eylemlerinin bir niteliği değil, kuralların ve yaptırımların uygulanmasının sonucudur. Etiketini başarıyla uyguladığı kişi de sapmış olarak tanımlanır<sup>5</sup>.

Damgalama kuramının Sosyolojideki öncüsü Goffman ise; damgayı "sahip olunan nitelikler ve toplumda kabul edilmiş değerler arasındaki özel bir ilişki biçimi" olarak tanımlamaktadır. Bu ilişki biçimi negatiftir ve toplumdaki kabul edilmiş değerlerle sahip olunan nitelikler uyuşmadığı zaman, damga ortaya çıkmaktadır<sup>6</sup>. Goffman; damgalanan bireye daha az değer verildiğini, bu etiketi taşıyan insanların daha az istenebilir olduğunu ve neredeyse insan gibi algılanmadığını ifade etmiştir<sup>7</sup>.

Goffman, günlük söylemlerimizde bile özgün anlamından farklılaşmayan, sakat insan, gayri meşru çocuk, deli adam gibi damgalama sözcüklerini kullandığımızı belirtir. Bireylerin günlük söylemlerine dikkat ettiğimizde, genellikle kendisinin farklı ve güçlü olduğunu belirtmek istediğinde karşısındaki kişileri şu ya da bu şekilde etiketlediklerini ve onları ötekileştirdiklerini görülebilmektedir. Goffman'a göre damga, güç gibi ilişkisel bir fenomendir. Damga, toplumlar ya da sosyal gruplar, cezalandırılması gerektiği konusunda fikir birliği ettikleri hoşnutsuzlukları başarılı bir biçimde ussallaştırdıklarında ortaya çıkmaktadır. Bu tür bir ussallaştırma ya da etik gerekçeler, damgalanmış bireylerin tehlikeliliğini ve bayağılığını göstermek için kullanılan bir ideoloji ya da damga teorisidir<sup>6</sup>.

Medya, belirli araçlar yardımı ile karşımıza bir dünya ve bu dünyaya ait imgeler ve görüntüler sunar. Dördüncü güç olarak anılan kitle iletişim araçları, güçlü bir ikna ve yönlendirme etkisine sahiptir. Bir anlamda dünyayı nasıl algılayacağımızı söyleyerek bizi yönlendirir, belli tutum ve davranış örüntülerinin yerleşiminde önemli rol oynar, bazen de tek belirleyici olabilir. Bu açıdan bakıldığında medyada verilen haberlerin dengeli, normal ve tarafsız olması beklenir.

Bu çalışmada; ülke genelinde, günlük yayınlanan gazetelerde yer alan, sokaktakiler ile ilgili haberlerinin değerlendirilmesi ve günlük gazetelerin sokaktakilere yönelik tavırlarının saptanması amaçlanmıştır.

#### **Yöntem:**

Tanımlayıcı tipteki bu çalışma, 19 Mayıs Üniversitesi Merkez Kütüphanesi ve Ankara Milli Kütüphane'de gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında, 18 gazetesinin Kasım 2004'e ait bir aylık nüshaları ekleriyle birlikte araştırmacılar tarafından taranmıştır. Taranan gazeteler Posta, Hürriyet, Zaman, Sabah, Takvim, Vatan, Milliyet, Akşam, Türkiye, Gözcü, Yeni Şafak, Dünden Bugüne Tercüman, Star, Vakit, Cumhuriyet, Radikal, Milli Gazete ve Birgün gazetesidir.

Türkiye'de günlük yayın yapan, spor gazeteleri ve özel amaçlı yayın yapanlar hariç, 30 gazete bulunmaktadır ve çalışmanın yapıldığı ay itibarıyla bu gazetelerin toplam tirajı 4.060.000 /gün civarındadır. Çalışma kapsamına alınan gazetelerin toplam tirajı ise 3.675.000 /gün (%90.5)'dür<sup>8</sup>.

İçinde sokak çocuğu, sokakta çalışan çocuk, sokaktakiler geçen haberler değerlendirmeye alınmıştır. Çocuk istismarı, çocuk hakları, aile içi çocuk şiddeti gibi konulardaki haberler, içinde yukarıda belirtilen tanımlamalar yoksa çalışmaya dahil edilmemiştir. Yazıların değerlendirilmesi sonunda elde edilen veriler, içerik analizi tekniği ile, kategorize edilerek analiz edilmiştir.

#### **Bulgular:**

Bir aylık nüshaları taranan 18 günlük gazetede, sokaktakilerle ilgili 1'i karikatür, 166'sı haber, köşe yazısı ve uzman yazısı niteliğinde toplam 167 yazı saptanmıştır. Yazıların gazetelere göre dağılımı Tablo 1'de sunulmuştur. Çalışmanın yapıldığı ay içinde, en çok haber Posta ve Türkiye (%9.0) gazetelerinde yayınlanmıştır. Tüm yazıların 139 (%83.7)'u haber niteliklidir. Haber nitelikli yazılar içinde, adli haberlerin diğerlerine göre fazlalığı (%40.3) dikkat çekmektedir (Tablo 2).

Tüm yazılar incelendiğinde; 23 (%13.8) yazıda sokaktakilere karşı işlenmiş ya da işlenebilecek suçlardan bahsedildiği, diğerlerinde ise sokaktakilerin işlediği ya da işleyebileceği suçlara yer verildiği görülmektedir. Sözü edilen 23 yazının, sadece 3

**Tablo 1. Sokaktakiler Hakkında Çıkan Yazıların Gazetelere Göre Dağılımı**

Gazeteler*	Yazılar							
	Haber		Köşe Yazısı		Uzman Yazısı		TOPLAM	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%***
Posta	12	80.0	3	20.0	-	-	15	9.0
Hürriyet	9	90.0	1	10.0	-	-	10	6.0
Zaman	7	87.5	1	22.5	-	-	8	4.8
Sabah	10	76.9	3	23.1	-	-	13	7.8
Takvim	3	60.0	2	40.0	-	-	5	3.0
Milliyet	4	80.0	1	20.0	-	-	5	3.0
Vatan	-	-	2	100.0	-	-	2	1.2
Akşam	9	100.0	-	-	-	-	9	5.4
Türkiye	14	93.3	1	16.7	-	-	15	9.0
Gözcü	7	100.0	-	-	-	-	7	4.2
D.B. Tercüman	11	84.6	2	15.4	-	-	13	7.8
Yeni Şafak	11	78.5	2	14.2	1	6.3	14	8.4
Star	8	100.0	-	-	-	-	9	5.4
Vakit	5	83.3	-	-	1	16.7	6	3.6
Cumhuriyet****	8	100.0	-	-	-	-	8	4.8
Radikal	9	69.3	1	7.7	3	23.0	13	7.8
Birgün	6	66.6	2	22.2	1	11.1	9	5.4
Milli Gazete	6	100.0	-	-	-	-	6	3.6
TOPLAM	139	83.7	21	12.7	6	3.6	166	100.0

\* Gazeteler günlük tirajlarına göre sıralanmıştır.

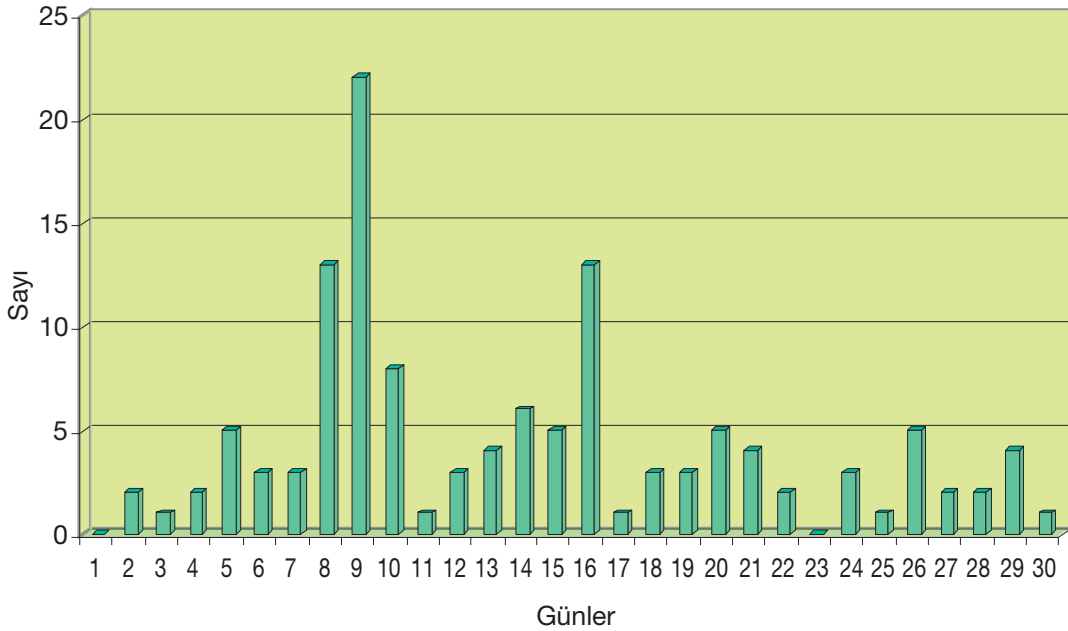
\*\* Yüzdeler satır yüzdesidir.

\*\*\* Yüzdeler sütun yüzdesidir

\*\*\*\* 1 adet karikatür yayınlanmıştır.

**Tablo 2. Sokaktakiler Hakkında Çıkan Haberlerin Dağılımı**

Haberin Niteliği / İçeriği	Sayı	%
Adli Haber	56	40.3
Bireysel veya Kurumsal Beyan	28	20.1
Rapor - Araştırma Sonuçları Sunumu	23	16.5
Yardım veya Faaliyet Haberi	18	13.0
Dernek - Proje - Komisyon Tanıtımı	14	10.1
TOPLAM	139	100.0



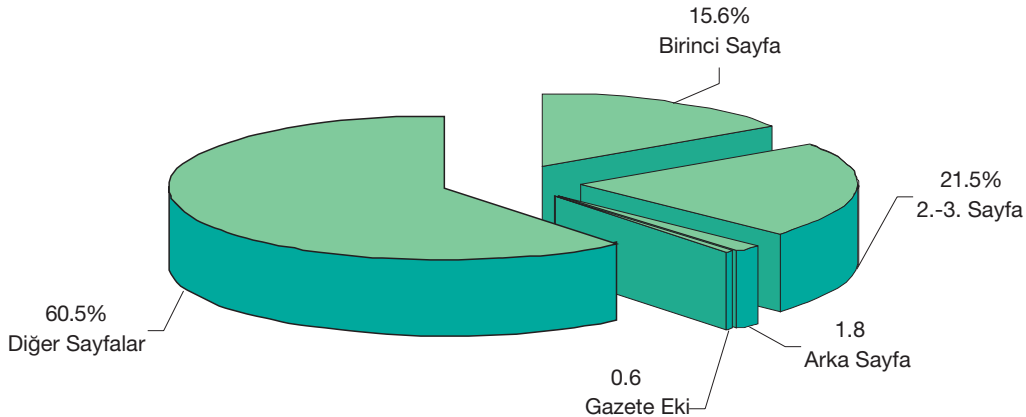
**Grafik 1. Sokaktakiler Hakkında Çıkan Yazıların Günlük Dağılımı**

(%13.1)'ünde başkalarının sokaktakilere karşı işlemiş olduğu ya da işlenebileceği suçlardan bahsedilmekte, diğer 20 (%86.9) yazıda ise sokaktakilerin birbirlerine karşı olan eylemlerinden bahsedilmektedir. Sokaktakilere karşı işlenen veya işlenebilecek suçlar, organ ticareti, cinsel taciz ve cinsel istismar biçiminde yansıtılmaktadır.

Tüm yazıların günlük dağılımına bakıldığında aylık seyrin iki yerde yükseliş yaptığı görülmektedir (Grafik 1). İlk yükseliş sansasyonel bir kapkaç olayının ardından olmakta, ikinci yükseliş ise Ramazan Bayramı'nın 3. gününe rastlamaktadır.

Yazılar yayınlandıkları sayfa numarasına göre gruplandırıldığında 26 (%15.6) yazının 1. sayfada yer aldığı ve bunların 13 (%50.0)'ünün adli haber niteliğinde olduğu görülmektedir (Grafik 2).

Yazılarda yer alan ifadeler incelendiğinde sokaktakilerin en sık madde bağımlılığı (%44.3) ile ifade edildiği, güneydoğudan göçün (%18.0) en sık neden olarak gösterildiği görülmektedir (Tablo3). Yazıların %24.0'ünde soruna çözüm bulunması gerektiği ifade edilmekte, sokaktakilerin hedef gösterilmemesi gerektiği ise ancak % 0.6 yazıda kendine yer bulmaktadır.



**Grafik 2. Sokaktakiler Hakkında Çıkan Yazıların Sayfalara Göre Dağılımı**

Yazılarda; sokaktakilerin şehir dışına çıkartılıp belirli kamplarda tutularak rehabilite edilmesi ve Güneydoğudan gelen kamyon ve otobüslerde arama yapılarak reşit olmayan, yanında yeterince parası bulunmayanların geri gönderilmesi şeklinde iki çözüm önerisi öne çıkmaktadır. Her iki öneri de İstanbul'daki sokak çocuklarına yönelik olup ülke genelindeki sokak çocukları ya da sokakta çalışan çocuklar hakkında bir öneri bulunmamaktadır.

### Tartışma ve Sonuçlar:

Çalışma sonunda; çok satan 18 günlük gazetede sokaktakiler hakkında 167 yazı yayınlandığı, bunların %3.6'sının konunun uzmanlarınca yazılmış yazı olduğu, %83.7'sinin haber nitelikli yazı olduğu görülmektedir. Haber yazılarının %40.3'ü adli haberlerden oluşmaktadır. Bu durum, medya açısından kötü haberin haber değerinin daha fazla olduğu, damgalanma olasılığı yüksek olan grupların daha çok şiddet içeren kötü haberlerle gündeme geldiği yönündeki bilgi ile uyumludur<sup>9-10</sup>. Haberlerin niteliklerine bakıldığında çoğunun mükerrer haber olduğu görülmektedir. Aynı haberin değişik gazetelerde farklı şekillerde yer alması dikkat çekicidir. Gazeteler bir olayın içindeki olguları öne çıkarıp, kendi hikaye etme tarzı içinde aktarmaktadır. Aynı haber farklı gazetelerde gazetenin siyasi çizgisi, sokaktakilere bakışı ve okuyucu profiline göre çok önemli farklılıklar göstermektedir. Bilginin aktarımı, haberin verilip verilmeyeceği, nasıl verileceği medya sorumluları ile ilişkili görülmektedir. Bu noktada haberin nasıl verileceği, vurgulanacak olgular konusunda titiz bir seçim gerekmektedir.

Gazetelerde, sokaktakilere karşı işlenmiş ya da işlenebilecek suçlardan yeterince bahsedilmemekte, sokaktakilerin işlediği ya da işleyebileceği suçlara yer verilmektedir. Yazılı basın sokaktakilere ilgisi ancak çocuklar diğer vatandaşları tehdit ettiğinde önem kazanmakta, bu çocuklara karşı işlenebilecek suçlar göz ardı edilmektedir.

Yazıların günlük dağılımına bakıldığında, iki yerde günlük haber sayısının yükseliş gösterdiği dikkat çekmektedir. Ayın 9'unda olan yükseliş, daha öncesinde ilgi çekici (sansasyonel) bir kapkaç olayı olması nedeniyle anlaşılır bir durumdur. İkinci yükselişin nedeni, bayram nedeniyle sokaktakilere karşı duyarlılığın artması olabileceği gibi gazetelerin bayramda

haber bulmaktaki sıkıntısından da kaynaklanıyor olabilir.

Gazetelerdeki yazıların %15.6'sı ilk sayfada yer almış olup bunların %50.0'si adli haberdir. Bu durum medya açısından kötü haberin, haber değerinin daha fazla olduğu yönündeki bilgi ile uyumlu olmakla birlikte, gazetelerin soruna bakışı anlamında kaygı vericidir.

Sokaktakiler hakkında kullanılan ifadelerle bakıldığında madde kullanan, gasp yapan, çeteleşen, suç makinesi haline gelen bir gruptan söz edilmektedir. Bu durum saptaması belirli ölçüde haklı kabul edilebilir olmakla birlikte damgalayıcı özellikler taşımaktadır ve konu sokaktakiler olduğunda haberin nasıl verileceği, üzerinde durulması gereken önemli bir noktadır.

Medyanın, sokak çocuklarını gruplar halinde suçlu, uyuşturucu bağımlısı ya da AIDS taşıyıcısı ilan edip damgalama eğilimi içinde olduğu belirtilmekte ve bu durumun çocukların halkla olan ilişkilerinin daha kötü olmasına neden olduğu ifade edilmektedir<sup>1</sup>.

Ayrıca; toplumlarda sokak çocuklarına karşı damgalayıcı tavır sık görülmektedir<sup>1</sup>. Glauser, toplumun genel olarak sokak çocuklarını "geceyi sokakta herhangi bir yerde geçiren, geç saatlere kadar uyumayan, az uyuyan, terk edilmiş, evsiz, serseri, hırsız ya da çocuk suçlu" olarak gördüğünü belirtmektedir<sup>11</sup>. Çoğu yetişkin onları yok saymaktadır ve/veya toplumsal bir bela olarak görmektedir. Sokak çocukları için, "hırsızlık yaparlar, kontrol edilemez şekilde yıkıcıdır, ahlaki değerleri yoktur, uyuşturucu bağımlıdır, sevgi gibi bir duygu hissetme yeteneklerinin tümünü kaybetmişlerdir, fahişe olmaktan başka şansları yoktur" şeklindeki görüşler toplumlarda yaygın görüşlerdir. Bu görüşlerin bir kısmı, sokaktaki kimi çocuklar için, bazı zamanlarda geçerlidir. Bazıları ise doğru değildir ya da doğruluğu gösterilememiştir, ancak bu ifadelerin hepsi, sokak çocuklarına şu ya da bu şekilde atfedilmiştir<sup>1</sup>.

Buscombe'ye göre, damgalanan grup ile daha önce doğrudan deneyimi olmamış kişiler için medya, kavramlar ve imgeler oluşması için bir kaynaktır<sup>12</sup>. Crisp, damgalama ile ilgili yaptığı bir çalışmada, toplumdaki ruhsal hastalığı olanlar saldırgan olur şeklindeki inancın daha çok medyada çıkan saldırganlık ve şiddet içerikli haberlerden kaynaklandığını göstermiştir<sup>13</sup>.

Medyanın bu kapsamda, sokaktakilere karşı tavrı,

**Tablo 3. Sokaktakiler Hakkında Çıkan Yazılarda; Sokaktakilerle Birlikte Anılan Tanımlamaların, Sorunun Nedenleri ve Çözüm Yolları İle İlgili İfadelerin Dağılımı.**

	Sayı	%*
<b>Birlikte Anılan Tanımlamalar</b>		
Madde bağımlısı (Tinerici vb.)	74	44.3
Kapkaç	53	31.7
Gasp	47	28.1
Yaralama	18	10.8
Çeteleşme	18	10.8
Bıçaklama	19	11.3
Hırsızlık	12	7.2
Suça Karışma Oranları Yüksek	8	4.8
Suç Makinesi Haline Geldiler	7	4.2
Şiddet	4	2.4
Cinayet	4	2.4
Saldırı veya Saldırganlık	3	1.8
Gözü Dönmüş	1	0.6
Spordaki Şiddetin Nedeni Sokak Çocukları	1	0.6
Tecavüz	1	0.6
Fuhuş	1	0.6
Kaybedecek Birşeyleri Yok	1	0.6
<b>Sorunun Nedenleri</b>		
Göç (Güneydoğudan)	30	18.0
Yoksulluk, Fakirlik veya Ekonomik Sıkıntı	24	14.4
Eğitimsizlik	11	6.6
Parçalanmış Aile	10	6.0
Çarpık Kentleşme	8	4.8
İşsizlik	7	4.2
Aile içi Şiddet	6	3.6
Nüfus Artışı	4	2.4
Aile İhmali	1	0.6
SHÇEK Sokak Çocuğu Üretiyor	1	0.6
Toplumsal Şiddet	1	0.6
<b>Çözüm Yolları</b>		
Çözüm Bulunmalı veya Sorun Çözülmeli	40	24.0
Yardım Edilmeli	5	3.0
Sorun Ancak Tüm Boyutlarıyla Birlikte Çözümlenebilir	1	0.6
Görmezden Geliniyor	1	0.6
Çözüm Yollarında Bürokratik Sıkıntı Var	1	0.6
Suçlu Çocuk Yok Suça İtilmiş Çocuk Var	1	0.6
Sokak Çocukları Hedef Gösterilmemeli	1	0.6
Sokak Çocukları İle İlgili Kayıtlar Yetersiz	1	0.6
Kamplarda Rehabilitasyon	1	0.6
İstanbul'a Girişlerin Engellenmesi	1	0.6
<b>TOPLAM</b>	<b>167</b>	<b>100.0</b>

\* Yüzdeler, gazetelerde çıkan toplam yazılar üzerinden verilmiştir.

toplumun sokaktakileri algılamasında önemli rol oynamaktadır. Toplum medyada gördükleri ya da okuduklarına her zaman inanmaya hazırdır<sup>14</sup>. Medyanın, sokaktakileri etiketlemesi ve sonrasında damgalama yoluna gitmesi, sorunun çözümünde toplum desteğinin oluşturulmasında yetersizliklere zemin hazırlayabilir.

Toplumun sokak çocuklarına ilişkin bakışı, medyanın damgalama konusundaki tavrı göz önüne alındığında; medya araçları, sokak çocuklarına karşı damgalayıcı tutumların oluşmasında katkı sağlayan bir unsur gibi durmaktadır.

Toplumsal gelişimin sağlanmasında; gazetelerin gücünün bilgilendirme rolü ile sınırlı kalmasının ötesinde öğretici rolünün de dikkate alınması gereklidir. Paykel ve arkadaşları yaptıkları bir çalışmada, kitle iletişim araçlarının yaygın olarak kullanımının tutumların olumlu yönde değişmesinde yararlı olduğu sonucuna varmışlardır<sup>15</sup>. Gazeteler gerçekçi, uygulanabilir, insanca çözüm yollarının tartışılabilirdiği bir platform olmalıdır ancak gazeteler henüz bu konudan oldukça uzaktır.

Sokaktakiler için yapılabileceklerin toplum desteği sağlanmadan hedefe ulaşması mümkün gibi görünmemektedir. Medya aracılığıyla tutumları değiştirmek çok da kolay değildir. Medyanın bu konuda ancak uzun vadede etkili olacağı düşünülmektedir<sup>16</sup>. Yazılı basın; sokaktakileri etiketlemeden, gerçekçi çözümlerinin tartışmalarına sayfalarını açarak, toplum desteğinin sağlanmasına ve çözüm yollarının aydınlatılmasına yardımcı olması gerektiği ve bunda da etkin olabileceği düşünülmektedir.

#### Kaynaklar:

1. Ennew J., Sokak Çocukları ve Çalışan Çocuklar, Planlama İçin Bir Rehber, UNICEF, Tisamat Basım Sanayii, Ankara 2003.
2. Street Children: A Growing Urban Tragedy Report for the Independent Commission On International Humanitarian Issues. Weidenfeld and Nicolson, London 1986.
3. TBMM Çocukları Sokağa Düşüren Nedenlerle Sokak Çocuklarının Sorunlarının Araştırılarak Alınması Ge-

reken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu, 9.11.2004 Tarihli Komisyon Çalışma Tutanakları, www.tbmm.gov.tr/komisyon/ sokak\_cocuklari\_kom/ (30.03.2005)

4. Taşkın O.E., Damgalama, Ayrımcılık ve Ruhsal Hastalık, 3P Dergisi, Eylül 2004, 12 (Ek Sayı 39): 5-12.
5. Bakacak A.G., Modern Dönemde Becker ve Goffman'ın Yaklaşımlarında Etiketlenmiş Suçlu Anlayışı ve Günümüzdeki Yansımaları Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi - Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2002.
6. Goffman E., Stigma: Notes On The Management Of Spoiled Identity / Erving Goffman, Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1963.
7. Kocabaşoğlu N., Aliustaoğlu S, Stigmatizasyon, Yeni Symposium 2003; 41(4):190-192.
8. Gazetelerin Ortalama Tiraj Raporu, <http://www.dorduncucukuvvetmedya.com/article.php?sid=3591> (01.05.2005)
9. Akarcalı S., Terör ve Medyanın Sorumluluğu, Ankara Üniversitesi Haberler, Mart-Nisan 1994: 22-24.
10. Corrigan P.W., Watson A.C., Gracia G., Slopen N., Rasiniski K., Hall L.L., Newspaper Stories As Measures Of Structural Stigma. Psychiatr Serv. 2005 May; 56(5): 551-556.
11. Glauser B., Street Children: Deconstructing A Construct. In Constructing And Reconstructing Childhood: Contemporary Issues In The Sociological Study Of Childhood, Edited By A. Prout And A. James. London: The Falmer Press. 1990. 140-141.
12. Bryne P., Psychiatric Stigma: Past, Passing And To Come. J.R. Soc. Med. 1997; 90: 618-621.
13. Crisp A.H., Gelder M.G., Rix S., Meltzer H.I., Rowlands O.F., Stigmatisation Of People With Mental Illness. Brit J Psychiatry 2000;177: 4-7.
14. Wahl O.F., Mass Media Images Of Mental Illness: A Review Of The Literature. J Community Psychol 1992; 20: 351.
15. Paykel E.S., Hart D., Priest R.G., Changes In Public Attitudes To Depression During The Defeat Depression Campaign. Br J Psychiatry 1998; 173: 519-522.
16. Paykel E.S., Tylee A., Wright A., The Defeat Depression Campaign: Psychiatry In The Public. Am J Psychiatry 1997, 154: 59-65.